

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Зростання агресивних тенденцій у підлітковому середовищі відображає одну з найгостріших соціальних проблем нашого суспільства, де за останні роки різко зросла молодіжна злочинність, особливо злочинність підлітків. При цьому турбує факт збільшення числа злочинів проти особи, що тягнуть за собою тяжкі тілесні ушкодження. Почастішали випадки групових бійок підлітків, що носять запеклий характер.

Проблема агресії та агресивної поведінки займає істотне місце у психологічній науці (З. Фрейд, А. Бандура, К. Лоренц та ін.)

В останнє десятиріччя вчені приділяють увагу вивченню агресивної поведінки осіб різного віку: О. Б. Бовть, В. І. Шебанова – молодшого шкільного; Л. Н. Семенюк – підліткового, О. В. Хренніков – юнацького.

Вибір підліткового віку в дослідженні обумовлений тим, що саме в цей період посилюється ймовірність появи агресивних форм поведінки.

Аналіз та узагальнення психологічних підходів до проблеми вивчення феномену агресії показали, що науковцями по-різному трактується як саме поняття „агресія” так і види агресії. Агресивність розглядається як психічна властивість особистості, що виражається у переважному використанні та прагненні до агресивних форм поведінки. У цій роботі запропонована програма дослідження агресивної поведінки підлітків, виявлення впливу соціального середовища на агресивну поведінку підлітків, а також здійснена апробація соціально-психологічного тренінгу для роботи з агресивними підлітками.

Підлітковий вік є періодом активізації агресивних проявів, що пов'язане з проблемами особистісного самовизначення, почуттям дорослості, пошуком власного «Я».

Вивчення особливостей агресії у підлітковому віці дозволило виділити три рівні її прояву: високий, середній та низький при домінуванні високого.

Соціальні ознаки високого рівня прояву агресії пов'язані з негативними установками в характері між особою взаємодії з близькими оточуючими – батьками, вчителями, однолітками. Стимулами що провокують агресію підлітка, є: порушення його базової потреби у визнанні, повазі, любові; заборона бажаного, перешкоди на шляху досягнення мети, образи, обман.

Найбільшим змінам в результаті психологічної корекції проявів агресії, піддаються поведінкові форми прояву агресії, фізична, побічна, вербальна.

Зменшення різних форм прояву агресії у сучасних підлітків є можливим тільки при комплексному використанні засобів, спрямованих на розвиток соціально, емоційно, духовно зрілої особистості.

Таким чином, агресивність підлітків значною мірою залежить і від ціннісних орієнтацій на майбутнє й тих засобів, які вони обирають, для досягнення своїх цілей. Поведінка людини певною мірою визначається тією системою стосунків, що складаються у неї з оточенням.

Вивчення основних концепцій що розкривають феноменологію й детермінацію агресивної поведінки, а також особливості підліткового віку, визначили шляхи аналізу такої поведінки, здійснюваної підлітками, у рамках структурних складових і функціональних показників агресії. Узагальнення результатів проведених досліджень дало змогу висунути гіпотезу про систему порушених стосунків із найближчим оточуванням, як істотний чинник агресивної поведінки підлітка.

Емпіричне дослідження міжособистісних стосунків агресивних підлітків з однолітками дозволило дійти висновку про те, що агресія у підлітків великою мірою визначається системою порушених стосунків, які знаходять місце у несприятливому статусі підлітка в середовищі однолітків, незадоволеності стосунками відсутності взаємності.

Аналіз психологічних підходів до проблеми прояву агресії в підлітковому віці є важливим для процесу виховання підростаючої особистості оскільки дана поведінка має тенденцію до закріплення її у майбутньому, що веде до ускладнення соціальної адаптації особистості.

Підлітковий вік, є періодом загострення агресивних проявів, що пов'язано зі складнощами періоду дорослішання. Збільшенням фізичної сили та соціальної активності при загальній неадекватності, невірноваженості.

Все це передбачає необхідність впровадження спеціальних програм по профілактиці та корекції агресивної поведінки у підлітковому віці, проведення соціально-психологічних тренінгів, індивідуальних консультацій, семінарів, диспутів, бесід. Необхідно працювати не тільки з підлітками, але й з батьками та вчителями.